

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการพัฒนาเครื่องชี้วัดสภาวะแวดล้อมตลาดแรงงานไทยมีวัตถุประสงค์หลักคือ ศึกษาสถานการณ์ตลาดแรงงานไทยในช่วงก่อนและหลังวิกฤติ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจกับภาวะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของตลาดแรงงาน ศึกษาวิเคราะห์กลไกการทำงานของหน่วยงานภาครัฐในช่วงก่อนและหลังวิกฤติเศรษฐกิจ และสร้างเครื่องชี้วัดสภาวะแวดล้อมตลาดแรงงานไทย ดังนั้นนอกจากการทบทวนแบบจำลองที่มีอยู่และการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ความผันผวนของปัจจัยด้านแรงงานและเศรษฐกิจมหภาคทั้งช่วงก่อนและหลังวิกฤติเศรษฐกิจ การดำเนินงานที่สำคัญในโครงการนี้อีกส่วนคือ การสร้างแบบจำลองการว่างงานขึ้นซึ่งมีจุดประสงค์หลักเพื่อให้สามารถพยากรณ์การว่างงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้โดยง่าย และส่งสัญญาณเตือนให้แก่ผู้วางนโยบายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมแนวทางป้องกันบรรเทาปัญหาที่จะเกิดขึ้น และได้สร้างเกณฑ์เตือนภัยขึ้นประกอบเพื่ออธิบายว่าอัตราการว่างงานที่จะเกิดขึ้นนั้นเป็นอันตรายหรือไม่ ในระดับใดด้วย

การศึกษานี้ได้จำแนกผู้ว่างงานออกเป็น 3 กลุ่มหลักคือ ผู้ว่างงานที่ออกจากตลาดที่เป็นระบบ (Formal) ผู้ว่างงานที่ออกจากตลาดที่ไม่เป็นระบบ (Informal) และผู้ว่างงานที่ไม่เคยทำงานมาก่อน ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีพฤติกรรม และปัจจัยที่กำหนดขนาดของการว่างงานแตกต่างกันออกไป ตามแนวคิดของการแบ่งตลาดเป็นส่วน (Labour market segmentation) ซึ่งกล่าวว่าตลาดที่เป็นระบบจะเป็นตลาดที่แรงงานต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม ตลาดจะต้องการบุคลากรที่มีทักษะพิเศษ ผลตอบแทนสูง มีความมั่นคงในอาชีพ มีการก้าวหน้าในสายงาน แรงงานจึงไม่ต้องการออกจากตลาดนี้ ซึ่งจะตรงข้ามกับตลาดที่ไม่เป็นระบบที่ไม่ต้องการทักษะเฉพาะทางนัก ผลตอบแทนจะอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า ไม่มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน มีการเข้า-ออกงานสูง ส่วนผู้ที่เพิ่งเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นครั้งแรก (New entrants) จะมีลักษณะเหมือนแรงงานทั่วไปคือมีความต้องการเข้าสู่ตลาดที่เป็นระบบนั่นเอง

ตัวแปรอธิบายที่เข้ามาเกี่ยวข้องในแบบจำลองทั้งหมดจะประกอบด้วย อัตราการใช้กำลังการผลิต ชั่วโมงการทำงานในตลาดที่เป็นระบบ ตำแหน่งงานว่างที่สถานประกอบการมารายงานกับกรมการจัดหางาน มูลค่าผลผลิตที่แท้จริงในภาคการเกษตร และสัดส่วนกำลังแรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งการเลือกตัวแปรเหล่านี้ใช้จะแตกต่างกันไปในแต่ละแบบจำลองเพื่อความเหมาะสม โดยตัวแปรอิสระทุกตัวจะเป็นตัวแปรที่ถูกระทบก่อนเกิดการว่างงานขึ้น (มี Time lag) แม้ว่าจะมี

ข้อจำกัดในด้านจำนวนตัวอย่างที่มีอยู่อย่างมาก แต่ผลการประมาณการค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลอง จะให้ผลในเชิงสถิติที่ดีมาก

นอกจากการสร้างแบบจำลองแล้ว เกณฑ์เตือนภัยสำหรับอัตราการว่างงานได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อ กำหนดว่าอัตราการว่างงานในขณะนั้นมีภัยระดับใดแล้วด้วยเช่นกัน ซึ่งได้นำแนวคิดพื้นฐานจากเกณฑ์ เตือนภัยที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมมีอยู่ และนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยใช้อัตราการว่างงานเฉลี่ยในวัฏจักรเศรษฐกิจรอบก่อนเป็นอัตราการว่างงานที่เป็นปกติหรืออยู่ในระดับ ปาน กลาง และสร้างเป็นระดับเตือนภัยขึ้นรอบๆ อัตราเฉลี่ยนั้นโดยใช้ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งได้ จำแนกออกเป็น 7 ช่วงด้วยกันได้แก่ ต่ำมาก, ต่ำ, ค่อนข้างต่ำ, ปานกลาง, ค่อนข้างสูง, สูง และ สูงมาก

ผลการพยากรณ์การว่างงานสรุปได้ว่าในไตรมาสที่ 1 ปี 2544 ได้ประมาณไว้ว่าจะมีอัตราการ ว่างงานทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 4.97 คิดเป็นผู้ว่างงานทั้งหมดประมาณ 1.59 ล้านคน ซึ่งเมื่อเทียบกับ เกณฑ์เตือนภัยที่สร้างขึ้นด้วยจะได้ผลว่าอัตราการว่างงานดังกล่าวจะอยู่ในระดับ สูง โดยมีจำนวนผู้ ว่างงานเกินกว่าระดับปกติไปประมาณ 0.4 ล้านคน

หากพิจารณาแยกตามกลุ่มการว่างงานแล้วพบว่า ตลาดที่มีอัตราการว่างงานสูงสุดในไตรมาส ที่ 1 ปี 2544 คือ ตลาดที่ไม่เป็นระบบ หรือประมาณร้อยละ 2.71 ของกำลังแรงงาน แต่อัตราดังกล่าว ถือว่าเป็นอัตราที่ ค่อนข้างสูง เท่านั้น อันจะแตกต่างกับกลุ่มผู้ว่างงานที่ไม่เคยทำงานมาก่อนซึ่งแม้ว่า จะมีอัตราการว่างงานเพียงร้อยละ 0.93 นับเป็นอัตราที่ต่ำที่สุดใน 3 กลุ่มแต่อัตราดังกล่าวนั้นก็ถือว่า เป็นอัตราที่ สูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์เตือนภัยที่มีอยู่ ส่วนกลุ่มที่ออกจากตลาดที่เป็นระบบจะ มีอัตราเท่ากับร้อยละ 1.33 ของกำลังแรงงาน และเป็นอัตราที่ ค่อนข้างสูง โดยมีจำนวนผู้ว่างงานเกิน กว่าระดับปกติประมาณ 90,000 คน สำหรับตลาดที่เป็นระบบ 128,000 คนสำหรับตลาดที่ไม่เป็น ระบบ และ 151,000 คนสำหรับผู้ที่ไม่เคยทำงานมาก่อน

การปรับปรุงแบบจำลองนี้ส่วนหนึ่งสามารถทำได้เมื่อมีจำนวนตัวอย่างมากขึ้น โดยอาจเพิ่ม ตัวแปรอธิบายการว่างงานได้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นของแบบจำลองและเกณฑ์ เตือนภัยก็ควรจำเป็นต้องพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้ด้วย คือ (1) เพิ่มเติมคำถามว่าว่างงาน/ถูกจ้าง งานมานานเท่าใดในการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร เพื่อให้ทราบว่าการว่างงานที่สำรวจ พบนั้นแท้จริงแล้วเกิดขึ้นเมื่อใด หรือถูกกระทบจากภาวะเศรษฐกิจช่วงใด (2) ศึกษาอัตราการว่างงาน ตามธรรมชาติ เพื่อนำมาใช้เป็นอัตราการว่างงานที่ถือว่าปกติแทนการนำค่าเฉลี่ยของวัฏจักร เศรษฐกิจก่อนหน้ามาใช้ และ (3) สำรวจตำแหน่งงานว่างที่เกิดขึ้นจริงในตลาดทั้งหมด เนื่องจาก ตำแหน่งงานว่างที่รายงานโดยกรมการจัดหางานนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของตำแหน่งงานว่างที่เกิดขึ้นทั้ง หมด ไม่ใช่ตำแหน่งงานว่างทั้งหมดมีอยู่ในตลาด